

Joaquim Xirau: centenari i homenatge

crònica

Figueres va recordar a finals d'any un dels seus fills més il·lustres, el filòsof Joaquim Xirau, amb un acte institucional i una conferència de Josep M. Ainaud de Lasarte a propòsit de l'exili català. En el primer cas, la figura de Xirau (Figueres, 1895 - Ciutat de Mèxic, 1946) van analitzar-la el seu fill Ramon (Barcelona, 1924), filòsof i poeta resident a Mèxic, Jordi Maragall (Barcelona, 1911), únic deixeble viu dels cinc que formaven el club Xirau a la Universitat de Barcelona, Josep M. Terricabras, director de la càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona i Daniel Gili, doctorand de Filosofia i autor d'una carpeta bibliogràfica que, editada per l'Ajuntament de Figueres i la Diputació de Girona, es va presentar en començar l'acte. La conferència d'Ainaud de Lasarte, per la seva banda, va significar la contribució d'Atenea (Agrupació de Cultura del Casino Menestral Figuerenc) al centenari. Ainaud va recordar que, a l'exili mexicà, Xirau liderava el grup intel·lectual, ben relacionat amb el literari, amb

Josep Carner al capdavant, i el científic, presidit per Pere Bosch i Gimpera.

Joaquim Xirau, membre d'una nissaga de quatre germans amb poderosa presència política i intel·lectual, forma part d'aquella «generació de figuerencs forjadora de llibertats democràtiques» que el regidor de Cultura, Alfons Romero, va insistir a recuperar de l'oblit. Malgrat la seva curta vida —va morir després de caure accidentalment de l'esglaó d'un tramvia—, Xirau va deixar fonda petjada com a filòsof, pedagog i polític: va conciliar vida i racionalitat segons el discurs fenomenològic, va catalanitzar les estructures universitàries, va seguir el model de la Institución Libre de Enseñanza a l'Institut-Escola i a l'Escola Normal de Mestres, va ser membre fundador de la Unió Socialista de Catalunya (1923) i es va integrar, el 1934, al Consell de Cultura de la Generalitat. En el seu àmbit de treball

A la dreta, portada interior
del llibre de Xirau:
"El sentido de la verdad" (1927).

professional, Xirau va dur a terme una intensíssima activitat distribuïda en tres fronts: les monografies (Leibniz, Fichte, Husserl, Vives, Descartes, Bergson o Llull), la progressiva definició d'un pensament superador de l'idealisme subjectiu, a obres com *Amor y mundo* (1940), i les traduccions (Russell, Lachelier, Meyerson o Descartes, amb la primera versió catalana del *Discurs del mètode* (1929)).

De Xirau, Jordi Maragall va recordar que l'havia ajudat a conèixer millor l'obra del seu pare, Joan. Doctor en Filosofia (Leibniz, 1921) i Dret (Rousseau, 1923), Xirau «valorava molt les relacions amb els alumnes: a les classes multitudinàries era socràtic, promovia el diàleg; en els seminaris era extraordinàriament reflexiu. A més, ens convidava al contacte amb la classe obrera des de la Unió Socialista». Terricabras va apuntar que

Josep M. Ainaud de Lasarte va parlar de l'exili de Xirau.

D'esquerra a dreta, Daniel Gili, Narcís Deusedes, Ramon Xirau, Joan Armangué, Josep M. Terricabras, Jordi Maragall i Alfons Romero.

Ferrater Mora, deixeble de Xirau, li havia explicat en alguna ocasió que el professor figurenc «era l'estrella rutilant de la filosofia a la Universitat de Barcelona. Ferrater Mora estava convençut que la modernitat filosòfica li havia arribat de la mà de Xirau». Segons Terricabras, «Xirau és un exemple clar de la vocació europeïsta de la filosofia

catalana dels últims anys 20 i els primers anys 30: coneixia bé la fenomenologia europea, però també la filosofia anglosaxona i els autors clàssics».

Per la seva banda, Ramon Xirau, hereu de càtedra de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic que Joaquim va deixar vacant, va qualificar el seu pare de professional «exacte i entusiasta». Autor, amb Erich Fromm, de *The nature of man* (1964) i poeta celebrat per Octavio Paz, Xirau va voler fer present que «[Joaquim Xirau] estava en permanent desacord amb Ortega i Gasset (director de la seva tesi sobre Leibniz). El seu mestre de debò va ser Manuel Bartolomé Cossío (cofundador de la Institución Libre de Enseñanza)». De la copiosa bibliografia del seu pare, Ramon Xirau va destacar l'estudi pòstum *Ramon Llull. Filosofía y mística* (1947), ara reeditat a les *Obras Selectas* del Colegio Nacional de México.

CONXI MCLONS

DAVID GUIXERAS